

2019

JAARVERSLAG

Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Zij aan zij

2019 was een druk en productief jaar voor het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA (WI). Zo is er als vervolg op het rapport 'No Robots. The position of middle-class households in nine Europe countries' in 2018 een rapport gepresenteerd over de positie van de middenklasse: 'The Middle. The middle class as the moral core of society' (In het Nederlands vertaald als 'Het midden'). Voor deze publicatie hebben we een prijs ontvangen van de Europese denktank van de Europese Volkspartij (EVP). Daarnaast hebben we lezingen en workshops voor fracties van het CDA – lokaal, provinciaal, landelijk – gehouden en hebben we opnieuw veel besproken nummers van Christen Democratische Verkenningen laten verschijnen. Ook heeft het WI ondersteuning geboden bij het schrijven van het Europees verkiezingsprogramma voor de verkiezingen van mei 2019 voor het Europees Parlement. In het najaar zijn er studies uitgekomen over de woningmarkt en over technologisch burgerschap. Dit laatste rapport is tot stand gekomen in samenwerking met de Tweede Kamerfractie.

Een groot deel van het jaar 2019 stond in het teken van 'Zij aan zij', een traject van het WI om te komen tot een nieuwe toekomstvisie voor Nederland in 2030. De door het WI samengestelde commissie, het 'Beraad Perspectief 2030', heeft in november het startdocument 'Zij aan zij' opgeleverd.

Inmiddels hebben al op tientallen plekken (in kroegen, kerken en kantines) afdelingen, belangengroepen en organisaties het startdocument besproken. Deze beweging zal in 2020 verder worden doorgezet. Daarnaast lopen er verschillende onderzoeks-trajecten die in 2020 zullen worden afgerond, waaronder over belastingen en inkomen en medische ethiek. Met het oog op het 40-jarig jubileum van het CDA in oktober 2020 is het WI gestart met de ontwikkeling van een website '40 jaar CDA in woord en beeld' in samenwerking met het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen en de samenstelling van een 'Handboek Christendemocratie in de praktijk'.

Ook in 2020 blijven we onverminderd doorgaan met het doordenken van het christendemocratische gedachtegoed en het ondersteunen van CDA-politici, van lokaal tot Europa. Ons werk kan alleen op vruchtbare bodem landen als we ons tegelijk realiseren voor wie we ons werk doen. Dat mooie spanningsveld tussen onze onafhankelijkheid en onze verbondenheid met vele christendemocraten koesteren we. Ook in 2020 willen we op dit snijvlak staan en met vereende krachten dienstbaar zijn aan de christendemocratie, aan de politiek en aan de samenleving.

Drs. Richard van Zwol
voorzitter WI

Drs. Pieter Jan Dijkman
directeur WI

INHOUDSOPGAVE

1 PUBLICATIES

2 ZIJ AAN ZIJ

3 SYMPOSIA

4 TIJDSCHRIFT CDV

5 WI IN DE MEDIA

6 WI EN DE PARTIJ

7 WI EN EUROPA

8 COMMUNICATIE

9 ORGANISATIE

+ BIJLAGE

In 2018 zijn wij gestart met ons meerjarenplan voor 2018-2022, getiteld 'Om een gemeenschappelijk huis'. Voor het WI is het van belang om zijn publicaties op te zetten vanuit een duidelijk politiek concept, met heldere beleidsvoorzetten, langs een aantal bestendige, herkenbare, christendemocratische lijnen. In het licht van dit meerjarenplan zijn in 2019 een drietal publicaties uitgebracht. Voor het rapport 'Het Midden', dat in samenwerking met de Konrad-Adenauer-Stiftung (KAS) en het Wilfried Martens Centre for European Studies (WMCES) is geschreven, mochten we de 'Best Activity'-prijs vanuit het WMCES ontvangen.

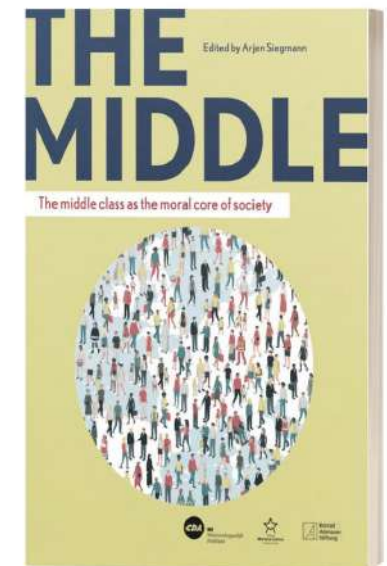
Het Midden [NL] / The Middle [EN]

De middenklasse als morele kern van de samenleving

Auteur: Arjen Siegmann (red.)

Publicatie: april 2019

'Het Midden' (of 'The Middle' voor de Engelstalige versie) is het resultaat van een samenwerking met de Konrad-Adenauer-Stiftung en het Wilfried Martens Centre for European Studies en een vervolg op het rapport 'No Robots' uit 2018. In de publicatie, onder redactie van WI-stafmedewerker Arjen Siegmann, wordt de context geschetst van de middenklasse in vier Europese landen: Italië, Duitsland, Nederland en Bulgarije. Een van de opvallendste lessen is, dat mensen somberder zijn over de toekomst dan we zouden verwachten op basis van de inkomensstatistieken. Een nieuw, positief middenklasse-perspectief is geboden om de uitdagingen van de toekomst het hoofd te bieden. Daarnaast reflecteren Godfried Engbersen, Sybrand Buma, Eion Drea en Jan Prij op de positie van de middenklasse. Voor deze publicatie mochten we de 'Best Activity'-prijs vanuit het WMCES ontvangen.

[Download 'Het Midden'](#)

Mens-zijn in de digitale samenleving

Perspectief op technologisch burgerschap

Auteurs: Rogier Havelaar en Pieter Jan Dijkman

Publicatie: november 2019

In dit essay wordt de vraag gesteld hoe we recht kunnen blijven doen aan ons mens-zijn in een hoogtechnologische, digitale samenleving. Hoe zorgen we ervoor dat de mens niet wordt gereduceerd tot een technisch subject of een digitaal proef? En positiever geformuleerd: welke kwaliteit van mens-zijn en welke publieke waarden worden bevorderd door het gebruik en de inbedding van specifieke technologieën? Op die vragen formuleert dit essay een christendemocratisch perspectief. Er wordt een realistisch en kritisch kader geschetst om nieuwe digitale technologie goed te kunnen beoordelen.

[Download 'Mens-zijn...'](#)

Onder dak

Bouwstenen voor een toegankelijke woningmarkt voor iedereen

Auteur: Arjen Siegmann

Publicatie: december 2019

Het kunnen vinden van een woning staat onder druk. Grond is duur, wachtlijsten zijn lang en de huren in de vrije sector zijn hoog. De slechte toegankelijkheid van de woningmarkt is in de eerste plaats geen technisch of economisch probleem, maar iets dat raakt aan de leefwereld van mensen, aan identiteit. De betrokkenheid van mensen op elkaar staat op het spel. Dit rapport draagt bouwstenen aan voor het toegankelijk maken van de woningmarkt voor iedereen, vanuit het christendemocratisch denken over gespreide verantwoordelijkheid en vanuit de morele opdracht van de overheid.

[Download 'Onder dak'](#)

ZIJ AAN ZIJ.

TOEKOMSTPERSPECTIEF VOOR NEDERLAND

In 2019 zijn we gestart met het traject 'Perspectief 2030'. In opdracht van het Dagelijks Bestuur van het CDA heeft het WI een middellangetermijnperspectief voor Nederland ontwikkeld. Als wetenschappelijk instituut geven we zo vorm aan onze taak om nieuwe perspectieven te bieden in een samenleving die, zeker in een periode van grote transities, verlangt naar een duidelijke koers op basis van vertrouwde waarden. De christendemocratie biedt door de rijkdom en actualiteit van haar gedachtegoed een prachtig fundament om richting te geven aan een samenleving die zich in een hoog tempo ontwikkelt.

Voor het ontwikkelen van een middellangetermijnperspectief is begin 2019 een 'Beraad Perspectief 2030' in het leven geroepen. Dit beraad kreeg twee doelen mee: (1) het formuleren van een heldere christendemocratische middellangetermijnvisie voor het CDA met daarin concrete beleidsvoorstellen die betrekking hebben op het type samenleving dat het CDA ambieert, en (2) inspiratie en toerusting bieden aan CDA-politici, -bestuurders en -leden voor hun taken en verantwoordelijkheden.

Op 9 november 2019 heeft het 'Beraad Perspectief 2030' het startdocument *Zij aan zij* opgeleverd. Het startdocument is de aanzet voor een perspectief op het Nederland van 2030 waarin kritisch en constructief is gekeken naar waar wij op de lange termijn naar toe willen met Nederland en welke fundamentele keuzes daarvoor vanuit christendemocratisch perspectief nodig zijn. Leidend in deze visie is dat ieder mens er toe doet. Ieder mens kan een betekenisvolle bijdrage leveren aan iets dat groter is dan die persoon zelf. De horizon van het startdocument is 2030 en verder.

Het 'Beraad Perspectief 2030' bestaat uit de volgende leden: Leonard Geluk (voorzitter), Pieter Jan Dijkman (secretaris), Evert Jan van Asselt, Rob van de Beeten, Lans Bovenberg, Govert Buijs, Cecile Heemels, Ab Klink, Harry van der Molen, Arjen Siegmann, Dion van Steensel, Stijn Steenbakkers en Jos Wiene.

AppèlXL

Het CDA-congres van 9 november 2019 - AppèlXL - was de start van het interactieve traject rondom *Zij aan zij*. Aan het begin van de ochtend werd het startdocument door Leonard Geluk aangeboden aan de partijvoorzitter Rutger Ploum. Daarna gingen ruim 1.200 congresdeelnemers in verschillende sessies in gesprek over het Nederland van 2030 en leverden zo hun input op het startdocument.

Het land in!

Zij aan zij is een uitnodiging aan iedereen - CDA-lid of niet - om mee te denken over de toekomst van Nederland. Na de presentatie van 'Zij aan zij' stroomden de verzoeken van afdelingen en organisaties binnen om het visiedocument te bespreken. Samen met gespreksleiders en werkvormen zijn honderden leden en geïnteresseerden aan de slag gegaan. In de resterende zeven weken van 2019 hebben er zo'n twintig bijeenkomsten plaatsgevonden, van kerken tot kroegen en kantines. Deze bijeenkomsten lopen door tot in maart 2020.

Aan de slag!

Met *Zij aan zij* wordt ook opgeroepen om zelf aan de slag te gaan. Zo is er de mogelijkheid om een essay in te leveren via de website en kunnen mensen in hun eigen organisatie of netwerk aan de slag met speciale hand-outs met uitgewerkte werkvormen. Ook zijn er verschillende huiskamergesprekken gehouden.

'Zij aan zij' in de media

7 november

- 'Nieuwe koers van CDA: 'Zij-aan-zij- maatschappij'' – RTL Nieuws
- 'CDA wil nieuw elan en hoop uitstralen' – Reformatorisch Dagblad
- 'Geluk: We zien hoopvolle bewegingen' – Reformatorisch Dagblad
- 'Ook niet-leden mogen meedenken over de toekomst van het CDA: 'We willen een beweging bouwen'' – Trouw
- Nieuwe koers: CDA omarmt energietransitie' – Trouw
- 'CDA wil rem op 'ongebreidelde migratie'' – Elsevier Weekblad
- 'CDA stelt focus op landbouwexport ter discussie' – Financieel Dagblad
- 'CDA: Boer moet minder exporteren' – Algemeen Dagblad
- 'Optimistisch CDA wil er ook voor de stedeling zijn' – Algemeen Dagblad
- 'CDA: Nederland hoeft niet heel grote voedselexporteur te blijven' – NOS
- 'CDA: boeren moeten minder exporteren' – Nieuwe Oogst
- 'CDA kiest voor tweesporenlandbouw' – De Boerderij
- 'Schone stal is net zo vervuilend' – De Telegraaf
- 'CDA wil dat boeren minder gaan exporteren' – RTL Nieuws
- 'Te onzichtbaar' en 'te reactionair', jongeren D66 en CDA kritisch op moederpartijen' – EenVandaag
- 'Tweede landbouwexporteur ter wereld: ga voor kwaliteit' - MarketingTribune Food en Retail
- 'CDA denkt richting D66: krimp landbouwsector' – BoerenBusiness.nl

8 november

- 'Macht op vrijdag: Wordt het CDA een boerenpartij van de toekomst?' – Vrij Nederland
- 'Column: Er dreigt een tweedeling binnen het CDA' – Trouw
- 'Als Wopke dit niet snapt is Annie geen fan meer van Wopke' – Algemeen Dagblad
- 'Verzet binnen CDA tegen nieuwe koers' – Algemeen Dagblad
- 'CDA: Tijd van bulkproductie is voorbij' – Akkerwijzer
- 'Schreijer-Pierik: Auteurs CDA-stuk vergeten belang agrarische sector' – Reformatorisch Dagblad

- 'CDA dubt over toekomst boeren' – Reformatorisch Dagblad
- 'Zeeuwse CDA-gedeputeerde komt op voor boeren na exportuitspraak eigen partij' – Omroep Zeeland
- 'CDA kijkt naar de toekomst, maar moet wel oog houden voor platteland' – RTV Noord
- 'CDA Overijssel wijst landelijk partijplan af: 'Wij gaan deze koers niet volgen'' – Tubantia
- 'Nu doet het CDA het ook al: praten over boeren. Zonder boeren' – Dagblad van het Noorden

9 november

- 'Koerswijziging CDA leidt niet tot heisa in Limburg: 'We zijn er voor stad en platteland, van Maastricht tot Maasbree' – De Limburger
- 'CDA'ers reageren geprikkeld waar het de toekomst van de boer betreft' – Trouw
- 'Joop Atsma haalt op CDA-congres uit over landbouwexport (en krijgt zijn zin)' – Leeuwarder Courant

10 november

'Column: Bij boerenpartij CDA is de taal als pruimtabak' – De Volkskrant

11 november

- 'Opinie: Annie en Bouwien behoeden het CDA voor zelfdestructie' – Tubantia
- 'CDA: zij aan zij met Hugo of Wopke?' – Elsevier Weekblad

14 november

'Zij aan zij': veel gevoel en weinig wol' – Brabants Dagblad

16 november

'Column: CDA is een krimppartij' – De Telegraaf

28 november

'CDA moet menselijke maat voor ogen houden' – Het Friesch Dagblad

SYMPOSIUM

DE MARKTWERKING OP HAAR RETOUR?

De marktwerking op haar retour?
Op zoek naar een nieuwe balans tussen overheid, markt en samenleving

Datum: maandag 15 april 2019

Locatie: Gertrudiskapel, Utrecht

Sprekers: Wopke Hoekstra en Ab Klink

Het symposium 'De marktwerking op haar retour? Op zoek naar een nieuwe balans tussen overheid, markt en samenleving' vond op 15 april 2019 plaats in de Gertrudiskapel in Utrecht. Wopke Hoekstra (minister van Financiën) en Ab Klink (oud-directeur WI en oud-minister van Volksgezondheid) waren de sprekers.

Door de aankoop van Air-France-KLM-aandelen door de staat, de discussies over de marktwerking in de zorg en de telecommunicatiemarkt was het thema actueel en relevant. Immers, het politieke denken over marktwerking is aan het kantelen: het kabinet herontdekt het nationale belang en de markt is niet meer zaligmakend.

Hoekstra en Klink benadrukten de urgentie om een nieuwe balans tussen markt, overheid en samenleving te vinden en het belang van het CDA om daarbij keuzes te maken.

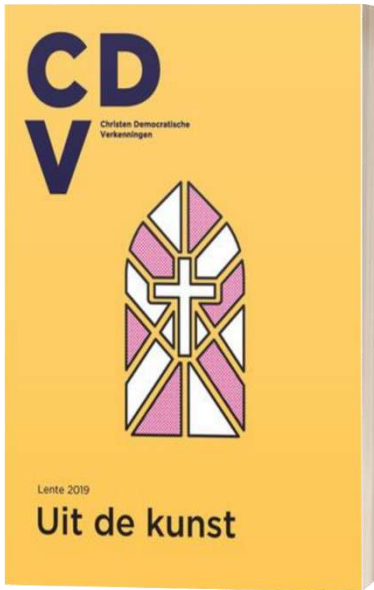
***Christen Democratische Verkenningen* is het politiek-wetenschappelijke kwartaalblad van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Het wil het geheugen vormen van de christendemocratische beweging en de kennis aandragen voor de verdieping van de ideologie van de christendemocratie. Ook onderzoekt het de betekenis van christendemocratische uitgangspunten voor politieke en maatschappelijke vraagstukken. Het blad doet dit op grond van een onafhankelijke opstelling ten opzichte van het CDA. Het profiel is verkennend, grenzen aftastend, opiniërend, zowel historisch-analytisch als toekomstgericht en internationaal georiënteerd.**

CDV diept belangwekkende thema's uit nog voordat ze actueel zijn, door mensen die er echt toe doen. Het blad is een bron van waardevolle informatie voor zowel politici als politiek geïnteresseerden, omdat het dieper liggende motieven en gedachten blootlegt achter beleidskeuzen en standpunten.

CDV verschijnt bij Uitgeverij Boom en heeft ca. 2.500 abonnees. CDV heeft een eigen website: www.tijdschriftcdv.nl

Redactie

- Drs. S.J.H. (Bas) Aghina
- Prof. dr. G. (Geerten) Boogaard
- Dr. Th.B.F.M. (Theo) Brinkel
- Prof. dr. S.C. (Sophie) van Bijsterveld
- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman
- Drs. M.J. (Rien) Fraanje
- Prof. dr. P.J.J. (Paul) van Geest (voorzitter)
- Drs. P.E. (Pieter) Heerma
- A.Z. (Adger) van Helden MA (namens de CDA Bestuurdersvereniging)
- Drs. M. (Marc) Janssens (hoofdredacteur)
- Prof. dr. E. (Eelke) de Jong
- Drs. G. (Gerrit) de Jong
- Drs. L. (Lútsen) Kooistra
- Prof. dr. L.J. (Bert Jan) Lietaert Peerbolte
- Drs. J. (Jan) Prij (redactiesecretaris)
- Dr. P.J.G. (Paul) van Velthoven

Uit de kunst

Lente 2019

Het lentenummer van 2019 gaat op zoek naar een christendemocratische visie op kunst. Dat is een mooie en ergens ook unieke zoektocht, aangezien het CDA en zijn voorgangers zich nooit erg hebben willen profileren op kunst- en cultuurpolitiek. Maar dat de christendemocratie als politieke stroming die aan zingeving, religie en samenleving veel waarde hecht, iets zinnigs over kunst te zeggen heeft, komt ruimschoots aan bod.

['Britten vatten ideaal van hechte EU verkeerd op'](#) (Nederlands Dagblad, 4 april)

Divers Europa

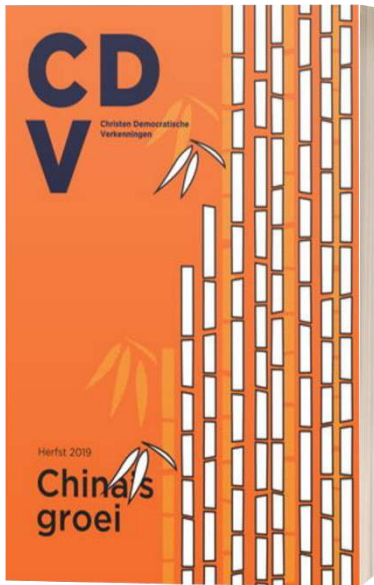
Zomer 2019

Het debat over Europa moet worden bevrijdt van eenvormige karikaturale toekomstbeelden. De EU beweegt zich niet onvermijdelijk richting een superstaat en is ook niet gedoemd tot desintegratie en verval. De werkelijkheid van Europese samenwerking is divers en laat veel varianten van onderlinge verbondenheid tussen Europese burgers en hun landen zien. Ook is de EU politieker geworden. Wat betekent dat voor de toekomst van Europa, de onderlinge solidariteit en de koers van de christendemocratie?

[Voormalig CDA-leider: abortus 'na avondje stappen' voor eigen rekening](#) (AD, 26 juni)

[Oud CDA-leider Brinkman oogst kritiek met uitspraken over abortus](#) (NOS, 26 juni)

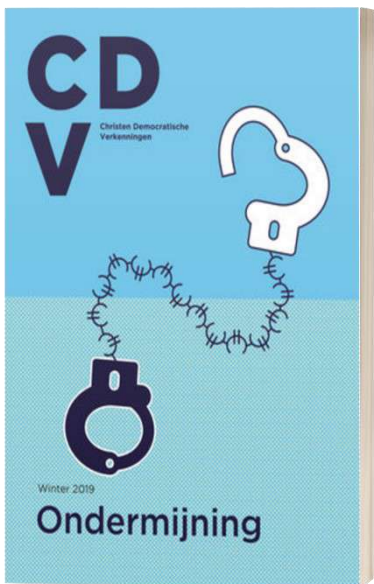
[Gastcolumn: De denkfouten van Elco Brinkman](#) (De Volkskrant, 30 juni)

China's groei

Herfst 2019

De onstuimige opmars van China in de wereld houdt Nederland en Europa een spiegel voor. Wat zegt China's groei over de vraag hoe we in Nederland en Europa zelf omgaan met ons koopgedrag, onze economische regelgeving en onze democratische kernwaarden? Hoe om te gaan met deze grootmacht, die er een andere cultuur en in veel opzichten andere waarden op na houdt? Het herfstnummer van CDV 2019 verkent de situatie op mondiaal, Europees, nationaal en lokaal niveau en beziet voor welke dilemma's we staan.

Ondermijning

Winter 2019

Als zich ergens de rauwe werkelijkheid voordoet, is het wel op het thema ondermijning, waarmee steeds meer gewone mensen te maken krijgen. Boeren die benaderd worden om hun lege schuur ter beschikking te stellen voor de hennepteelt, en kinderen die gevraagd worden om een rol in de xtc-handel te spelen. Door de verwevenheid grijpen misdaad en normloosheid om zich heen en brokkelt de weerstand ertegen zienderogen af. Het is een te hoge prijs voor een vrijheid-blijheidcultuur waarin alles moet kunnen. Hoogste tijd voor een ander geluid: moreel geladen, maatschappelijk betrokken en hoopvol.

[CDA filosofeert in lijfblad over protestactie Annie Schreijer](#) (Reformatorisch Dagblad, 24 december)

[Socioloog Aart Broek: Schaf het koninkrijksstatuut af](#) (Nederlands Dagblad, 4 januari)

[Het CDA worstelt met zijn imago: boerenpartij, of toch ook voor burgers?](#) (De Volkskrant, 29 januari)

WI IN DE MEDIA

Algemeen

- 24 januari 'Opinie: Oude bekenden en hun rol in deze crisis' – NRC
- 26 januari 'Een intern memo dat inschat: we zijn overdreven angstig voor klimaatbeleid' – NRC
- 29 januari 'Opeens mocht het weer over het kinderpardon gaan' – NRC
- 8 februari 'Achterban CDA blaft niet alleen, maar bijt nu ook' – AD
- 8 februari 'Buma's CDA voor bezorgde burgers, wie wil dat nog?' – NRC
- 11 februari 'Middenpartij CDA blijft naar rechts kijken' – RD
- 12 februari 'CDA kan niet blijven laveren tussen niet-links, niet-rechts' – NRC
- 17 maart 'Verkiezingstijd is het moment om plannen te testen' – NRC
- 21 maart 'Nieuwe strategie, boodschappers en boodschap voor CDA nodig' – Joop.nl
- 16 april 'Hoekstra (CDA) vindt vrije markt zo gek nog niet' – RD (n.a.v. WI-symposium)
- 17 april 'Hoe Wopke Hoekstra slingert tussen marktwerking en planeconomie' – De Volkskrant (n.a.v. WI-symposium)
- 24 april 'Opinie: Een nieuw radicaal politiek midden is dringend nodig' – Trouw
- 24 april 'Het broeit in het CDA; prominenten vragen om een offensief klimaatbeleid en een antwoord op populisme' – Trouw
- 24 april 'Verzet tegen partijkoers Buma' –
- 26 april 'In het midden is meer te halen voor VVD en CDA dan op rechts' – NRC
- 5 juli 'De partijen van Rutte III willen nu graag zichzelf veranderen' – NRC
- 5 juli NRC Podcast Haagsche Zaken 'Hoe coalitiepartijen nadenken over Het Grote Verhaal' – NRC

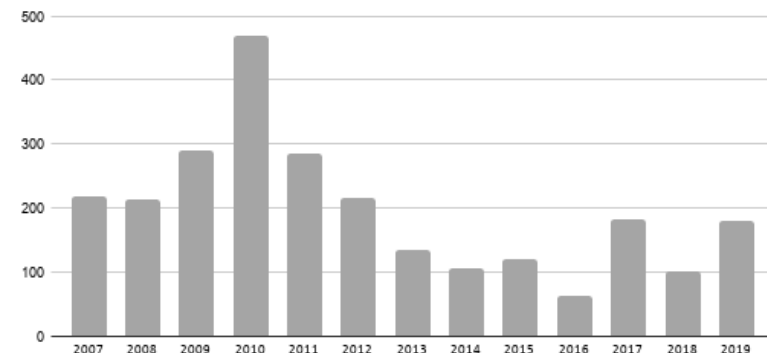
Interviews WI-medewerkers

- 22 augustus 'Veel duidelijker zijn over onze cultuur' | Interview met Arjen Siegmans – De Telegraaf
- 16 oktober 'Politiek heeft bescheiden rol' | Interview met Pieter Jan Dijkman – Barneveldse Krant

Basisbaan

- 9 maart 'De bijstand is een gevangenis geworden' – AD
- 9 maart 'CDA-leider Sybrand Buma: basisbaan met extraatje om mensen uit de bijstand te lokken' – De Volkskrant
- 9 maart 'Buma wil basisbaan voor mensen in de bijstand' - NOS
- 15 maart 'Opinie: De plannen van het CDA met de bijstand zijn naïef of dom: ze doen geen recht aan de rauwe werkelijkheid' – ND
- 26 maart 'Opinie: CDA-plan voor een basisbaan is het tegendeel van dom en naïef' – ND

Citaties WI in landelijke media

Rol WI binnen CDA

Het WI is als onafhankelijke denktank verbonden aan het CDA. Het woordje “voor” in onze naam is uitdrukking van een dienstbare opstelling; het WI wil voor alles dienstbaar zijn aan christendemocraten en christendemocratische bestuurders en politici in de praktijk van alledag. We ondersteunen en adviseren - gevraagd en ongevraagd - landelijke en lokale CDA-politici. We dragen we bij aan verkiezingsprogramma's en adviseren we de landelijke fracties en het partijbestuur. Zo heeft de directeur van het WI meegeschreven aan het Europees verkiezingsprogramma voor de verkiezingen van mei 2019. Daarnaast is de directeur van het WI is adviserend lid van het Partijbestuur.

Samenwerking met de CDA Bestuurdersvereniging (BSV)

Sinds 2017 hebben alle leden van de BSV een abonnement op ons tijdschrift CDV. In de CDV-redactie zit een afgevaardigde namens de BSV om zo de vertaling naar de decentrale politiek te waarborgen. Ons WI-rapport 'Onder dak' over de woningmarkt is mede tot stand gekomen na expertisesessies met wethouders ruimtelijke ordening/wonen, dat met de BSV is georganiseerd.

Ook hebben we een eigen column in *Bestuursforum*, het tijdschrift van de BSV. In 2019 zijn in deze rubriek de volgende artikelen verschenen:

- [Gele hesjes](#) (Jan Prij, februari 2019)
- ['Ik kan niks'](#) (Arjen Siegmann, april 2019)
- [Slapende rekenkamers](#) (Geerten Boogaard, juni 2019)
- [Identiteit: zijn wie je nooit zult worden](#) (André Poortman, september 2019)
- [Europese en Chinese waarden](#) (Marc Janssens, oktober 2019)
- [Prometheïsche schaamte](#) (Jan Prij, december 2019)

Samenwerking met het Steenkampinstituut (SI)

Gastdocenten bij cursus van Steenkampleergang

In 2019 heeft het WI wederom een bijdrage geleverd aan de cursus 'Politieke filosofie van de christendemocratie en het CDA-gedachtegoed' (deze cursus maakt onderdeel uit van de Steenkampleergang). Deze cursus is een stevige verdieping op de eerder in samenwerking ontwikkelde online cursussen 'CDA-gedachtegoed basis' en 'CDA-gedachtegoed voor politici'.

Doelstellingen van deze cursus zijn:

- kennis opdoen over en inzicht krijgen in de levensbeschouwelijke en filosofische achtergronden (oude denkers, zoals bijvoorbeeld Augustinus, en hun gedachtegoed) van de christendemocratie;
- verdieping in de achtergronden van het CDA mens- en maatschappijbeeld;
- inzicht krijgen in de verhouding tussen het christelijk geloof versus de politiek in de optiek van het CDA;
- verdieping in de achtergronden van de vier uitgangspunten van het CDA;
- het leren toepassen van het CDA-gedachtegoed in een essay.

Verzorgen van gastcolleges

Twee medewerkers van het WI hebben gastcolleges verzorgd en discussies geleid voor de cursus 'Politieke filosofie en het CDA-gedachtegoed'. Daarnaast heeft een medewerker van het WI voor de CDA Zomerschool (het introductieweekend voor nieuwe leden) een presentatie over het CDA-gedachtegoed verzorgd.

Gebruik van WI-publicaties door SI

De volgende WI-uitgaven staan op de literatuurlijst van de nieuwe cursus 'Politieke filosofie van de christendemocratie en het CDA-gedachtegoed':

- Mens, waar ben je? Een verkenning van het christendemocratisch mensbeeld;
- Waardevast. Over de uitgangspunten van het CDA;
- Gemeene gratie. Wat de christendemocratie voor Nederland kan betekenen;
- Op zoek naar de kracht van de samenleving;
- Gezag, vrijheid en burgerschap. De rol van de overheid in onze samenleving;
- Paus Leo XIII en Abraham Kuyper. De encycliek Rerum novarum en de rede over de sociale kwestie.

Samenwerking met het CDJA

Het WI heeft in 2019 een herstart gemaakt met het Jong-WI. Het Jong-WI is een jongerentak van het WI, waarbij gedacht wordt aan coachingstrajecten voor jongeren met medewerking van het WI. Daarnaast is het CDJA, in samenwerking met het WI, in het najaar van 2019 gestart met de CDJA 2030Talks, discussiebijeenkomsten door het hele land waarbij iedereen, jong tot oud, CDA'er tot niet-CDA'er worden uitgenodigd mee te doen aan de discussie over de koers van de christendemocratie.

Samenwerking met lokale afdelingen

Regelmatig geven medewerkers van het WI een lezing of presentatie bij een lokale of provinciale afdeling van het CDA. Centraal staan dan recente rapporten, de bespreking van 'Zij aan zij' of nummers van *Christen Democratische Verkenningen*. In de bijlage is per persoon in kaart gebracht aan welke presentaties, debatten en lezingen is meegewerkt

Historisch Comité Christen Democratie

In 2016 heeft een revitalisering plaatsgevonden van het Historisch Comité Christen Democratie (HCCD). Voor de realisatie van de doelstellingen is met ingang van 2017 de inbedding van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA in het HCCD geconcretiseerd. Zo is de directeur van het WI adviseur van het bestuur van het HCCD en is de office manager van het WI de ambtelijk secretaris van het HCCD-bestuur. In 2019 is verder gegaan met het inventariseren van de omvangrijke CDA-partijarchieven en zijn vervolgacties op het gebied van archivering ingezet. Het WI ondersteunt daarin waar mogelijk.

Wilfried Martens Centre for European Studies (WMCES)

Het Wilfried Martens Centre for European Studies (WMCES) is de denktank van de Europese Volkspartij (EVP) en is gehuisvest in Brussel. Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA is een lidorganisatie van het WMCES. Namens het WI is Arjen Siegmann aanwezig geweest bij de twee halfjaarlijkse vergaderingen van de General Assembly van het Wilfried Martens Centre.

Namens het WI is Peter Noordhoek lid van de Political Auditors (auditcommissie). Jan Peter Balkenende is lid van de Honorary Board en Jos van Gennip is lid van de Academic Council. Het studiecentrum van het Vlaamse CD&V, Ceder, zit mede namens het WI voor het CDA in de Executive Board en voert mede namens het WI het woord.

Arjen Siegmann was deelnemer aan de jaarlijkse "Think-In" van het Wilfried Martens Centre, een conferentie van voornamelijk directeuren van de christendemocratische denktanks in de verschillende Europese lidstaten, van 6-8 juni in Praag, Tsjechië.

Best Activity-Award WMCES

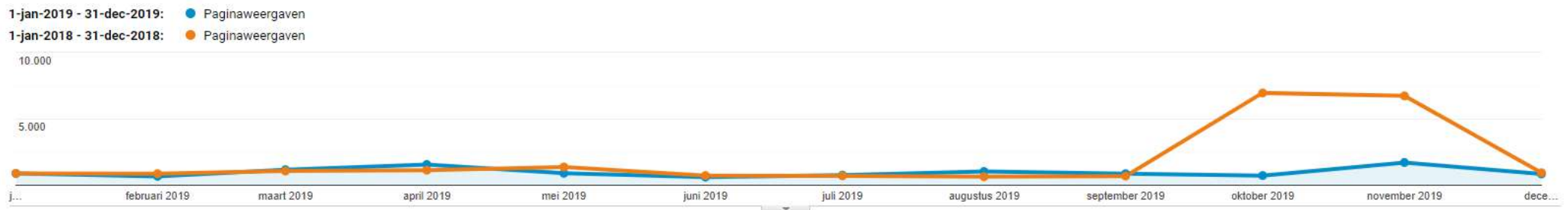
De publicatie 'The Middle' is tot stand komen in samenwerking met het WMCES en de Konrad-Adenauer-Stiftung. Voor deze publicatie hebben wij de 'Best Activity'-Award mogen ontvangen van het WMCES. Lees hieronder het jurycommentaar:

"For the category of "best activity" of 2019, CDA WI has been awarded for their exceptional work on Het Midden. This timely edition, a follow-up to the 2017 research 'No Robots: The position of middle-class households in nine European countries', explores the current state of the middle class in the Netherlands and the rest of Europe and what impact this has on civil society as a whole and on European politics. This impressive publication is already having an impact and is gaining traction among policy makers. With this award, the CDA Research Institute has become strong example to our other members, raising the bar of the quality of our joint projects while illustrating the sheer talent of the Martens Centre's network. Working closely with national partners in 2019 and beyond will continue to allow us to bring the European debate where it matters the most: closer to the European public."

Website

Het WI heeft een eigen website: www.cda.nl/wi Hierop is allerlei informatie te vinden over het WI, de publicaties, columns, symposia en alle rapporten van het WI vanaf 1978 zijn gratis te downloaden. In 2019 had de website ruim 48% minder paginaweergaven (11.770, blauwe lijn) dan in 2018 (22.700, oranje lijn). Een daling die met name te herleiden is tot de 'Dag van de Christendemocratie' in 2018: de grafiek hieronder laat een piek aan paginaweergaven zien in de periode van september tot en met november 2018. De paginaweergaven in de overige maanden zijn ongeveer gelijk aan die van vorig jaar. Rondom de publicatie van 'Zij aan zij' is er veel media-aandacht geweest, echter de berichten in de nieuwsbrieven zijn via de reguliere CDA-site of de speciale 'Nederland in 2030-site' geleid.

Digitale nieuwsbrief

In 2019 verstuurde het WI vijf digitale nieuwsbrieven naar 1.348 abonnees. Doel van de nieuwsbrief is geïnteresseerden op de hoogte te houden van aankomende activiteiten en een overzicht te geven van recente rapporten, CDV's en artikelen.

Social media

Het WI is actief op Facebook en sinds medio 2018 ook op Twitter. Op Facebook heeft het WI 706 'likes'. Facebook wordt met name gebruikt om nieuwe CDV's en evenementen onder de aandacht te brengen. Op Twitter (@WIVoorhetCDA) zijn we steeds actiever, ons Twitteraccount had op 31 december 2019 375 'volgers'.

ORGANISATIE

Officemanager
Irma Bultman

Directeur
Pieter Jan Dijkman

Redactiesecretaris CDV
Jan Prij

Wetenschappelijk
medewerker
Arjen Siegmann

Geerten Boogaard
Wetenschappelijk
projectmedewerker

Marc Janssens
Hoofdredacteur CDV

André Poortman
Projectmedewerker

Bestuur

Het bestuur van het WI voor het CDA kwam in 2019 vijf keer bij elkaar. Het bestuur boog zich onder meer over het meerjarenplan van het WI, de begroting 2020 en de lopende projecten van het WI.

Het bestuur bestond in 2019 uit de volgende leden:

- Dr. M. (Mohamed) Ajouaou
- Dr. B.L.M. (Brigitte) Bauer
- Drs. D.J. (Dirk Jan) van den Berg (tot september)
- Drs. ing. E. (Eppy) Boschma (vicevoorzitter, tot september)
- Mr. J.M. (Marius) Buiting
- Prof. dr. P.H.J. (Peter) Essers (voorzitter, tot september)
- Prof. dr. P.J.J. (Paul) van Geest (agendalid)
- Prof. Dr. G. (George) Harinck
- Drs. J.F. (Hans) Huibers (penningmeester)
- Mr. F.T. (Froukje) de Jonge
- E.H.M. (Esther) Leferink (vanaf oktober)
- Drs. P.J. (Peter) van Mierlo RA
- Drs. G.R. (Ruth) Peetoom (q.q. partijvoorzitter, tot maart)
- Dr. F.A. (Frank) Petter (vanaf oktober)
- Mr. R.E.N. (Rutger) Ploum (q.q. partijvoorzitter, vanaf maart)
- Drs. C.M. (Corien) Wortmann-Kool (vanaf oktober)
- Drs. R. (Richard) van Zwol (voorzitter, vanaf november)
- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (secretaris)

Fonds WI

De stichting Fonds WI heeft ten doel het verlenen van financiële steun aan de Stichting Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Het bestuur van het Fonds WI kwam in 2019 twee keer bij elkaar, in juni en in november. De samenstelling van het bestuur is als volgt:

- Drs. G. (Gerrit) Goedhart (voorzitter, lid namens het Lohmanfonds)
- W.J. (Willem Jelle) Berg (lid namens het Partijbestuur)
- G. (Guusje) Dolsma (lid namens het WI-bestuur)
- Drs. J.F. (Hans) Huibers (adviserend lid, penningmeester WI)
- Mr. drs. L. (Bert) Jongsma (penningmeester, lid namens het Kuyperfonds)
- Drs. B. (Bart) van Meijl (adviserend lid, penningmeester CDA, tot maart)
- Ir. J.A.G. (Joost) Verheijen (lid namens het Schaepmanfonds)
- P.J. van Zanten (adviserend lid, penningmeester CDA, vanaf maart)
- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (adviserend lid, directeur WI)

Stichtingsraad

De stichtingsraad behandelt het onderzoeksplan van het instituut en keurt de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag goed. De Stichtingsraad bestaat naast het bestuur van het WI en de medewerkers van het WI uit provinciale vertegenwoordigers en vertegenwoordigers van CDA-organisaties. De vertegenwoordigers fungeren als schakel tussen provincie of organisatie en WI. De Stichtingsraad vergaderde in 2019 op 15 april en op 28 oktober.

De samenstelling eind 2019 van de Stichtingsraad (naast het WI-bestuur en medewerkers) is:

Friesland: D.S. (Dirk Sierd) de Vries en ir. T. (Tjerk) Wagenaar

Groningen: mr. B.P. (Paul) Koster en mr. P.E.M.S. (Pia) Lokin-Sassen

Drenthe: drs. T. (Tibbe) Breimer en Th.J. (Theun) Wijbenga

Overijssel: drs. R. (Rindert) Ekhart en drs. H.A.J. (Hendrik Jan) van de Vliert

Gelderland: drs. F.J.A.M. (Ferdinand) van Wijk en J. (Hans) Baan

Flevoland: W.G. Faber en M.K. (Martine) Visser

Utrecht: prof. dr. S. (Siem) Korver en drs. E. (Erik) Methorst

Noord-Brabant: P.C.M. (Peter) Ketelaars en dr. P.J. (Pieter) van der Zaag

Limburg: mw. prof. dr. B.L.M. (Brigitte) Bauer en dr. J.M.J.C. (Jacques) Scheres

Zeeland: mw. dr. H. (Hannie) Kool-Blokland en mw. drs. J.M.P.A. (Annemiek) Koppejan-Elsen

Zuid-Holland: prof. dr. M.F.H. (Marianne) Hirsch Ballin en H.J. (Henk) Mes

Noord-Holland: M.C. (Maarten) Haverkamp en J.N. (Niek) Wijmenga

CDA Tweede Kamer: positie vacant

CDA Eerste Kamer: mr. N.J.J. (Niek Jan) van Kesteren

Partijbestuur: ing. E. (Eppy) Boschma

CDA Europarlement: D. (Dirk) Gotink

Commissie Buitenland: S. (Sandra) van der Weide

CDAV: mw. M.M.J. (Mireille) de Jonge

CDA Bestuurdersvereniging: mr. R.J.H. (Raymond) Vlecken

CDJA: L.M. (Robert) Klaassen MSc

BIJLAGE

Publicaties, artikelen,
lezingen en activiteiten
van de medewerkers uit
hoofde van het WI

PIETER JAN DIJKMAN

... is directeur bij het WI en werkt aan een proefschrift over de herbezinning op het concept van christelijke politiek tussen 1920 en 1960 aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Hij is adviserend lid van het bestuur van het Historisch Comité Christen Democratie (HCCD).

Rapporten

Pieter Jan Dijkman & Rogier Haverlaar, *Mens-zijn in de digitale samenleving. Perspectief op technologisch burgerschap*, Den Haag: Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, november 2019.

Artikelen/columns

Pieter Jan Dijkman, 'Heeft Europa een toekomst?', *De Nieuwe Koers*, mei 2019.

Pieter Jan Dijkman, 'Wie markt zegt, moet ook moraal zeggen', *Het Goede Leven*, 7 september 2019.

Pieter Jan Dijkman, 'Historische gesprekskunst in de politiek', *Het Goede Leven*, 7 oktober 2019.

Pieter Jan Dijkman, 'VAR-samenleving', *Het Goede Leven*, 7 november 2019.

Pieter Jan Dijkman, 'Zacht paternalisme', *Het Goede Leven*, 7 december 2019.

Lezingen/presentaties

16 januari 2019	Lezing Nederlandse Theologenvereniging over 'Comtemplatieve politiek', Utrecht
21 februari 2019	Lezing PKN Noordwijk en Leerhuis Noordwijk over 'voltooid leven', Noordwijk
5 maart 2019	Presentatie bij de Dienst Analyse en Onderzoek van de Tweede Kamer over 'Van gedachtegoed naar beleid', Den Haag
14 maart 2019	Lezing bij het Wartburt College over 'Christelijk geïnspireerde politiek', Rotterdam
5 april 2019	Presentatie CDA Noord-Holland over 'Het CDA en waarden en normen', Hoofddorp
23 april 2019	Presentatie CDA Zuid-Holland over 'Het CDA en waarden en normen', Den Haag
5 juni 2019	Lezing CDA Utrecht over 'Christendemocratie in de stad: praktijkexpertise samenlevingskunde', Utrecht
29 augustus 2019	Lezing Universiteit Utrecht over 'De zichtbare hand. Hoe neoliberal is Nederland?', Utrecht
7 september 2019	Lezing CDA Zeist over 'Het christelijk en de politiek', Zeist
17 oktober 2019	Lezing CDA Barneveld over 'Het christelijk en de politiek', Barneveld
12 november 2019	Presentatie 'Zij aan zij' bij CDA Netwerkenbijeenkomst, Den Haag
25 november 2019	Presentatie 'Zij aan zij' bij CDJA, Rotterdam
27 november 2019	Presentatie 'Zij aan zij' bij CDA Fryslân, Joure
20 december 2019	Presentatie 'Zij aan zij' bij CDA Noord-Holland

Activiteiten uit hoofde van WI

- Adviserend lid CDA Partijbestuur
- Adviserend lid programmacommissie Europese Verkiezingen 2019
- Secretaris 'Beraad Perspectief 2030'

ARJEN SIEGMANN

... is wetenschappelijk medewerker bij het WI en houdt zich voornamelijk bezig met de ontwikkeling van het christendemocratisch denken over sociaaleconomische vraagstukken. Daarnaast werkt Arjen als *associate professor* aan de faculteit der economische wetenschappen en bedrijfskunde aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

Rapporten

Arjen Siegmann, *Het Midden. De middenklasse als morele kern van de samenleving* (ook in het Engels: *The Middle. The middle class as the moral core of society*), Brussel: Wilfried Martens Centre of European Studies, Konrad-Adenauer-Stiftung & Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, april 2019.

Arjen Siegmann, *Onder dak. Bouwstenen voor een toegankelijke woningmarkt voor iedereen*, Den Haag: Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, november 2019.

Artikelen

Arjen Siegmann, *Het Segway probleem*, column voor De Burcht van Berlage, maart 2019.

Arjen Siegmann, 'Paul Collier: The Future of Capitalism' (boekbespreking), in: Bas Aghina & Marc Janssens (red.), *Christen Democratische Verkenningen. China's groei*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, herfst 2019, p. 122-126.

Lezingen, presentaties

- 14 februari 2019 Reflectie op het rapport "precaire arbeid" van het Wetenschappelijk Bureau voor de Vakbeweging, Amsterdam
- 16 oktober 2019 Organisator panel "Climate and the middle class" met Esther de Lange en Harm Verbruggen, NET@WORK event, Brussel
- 16 oktober 2019 Deelnemer panel 'Middle Class at the Crossroads: Managing Change', NET@WORK event, Brussel
- 12 december 2019 Presentatie 'Zij aan zij' bij CDA Basisgroep Sociale Zekerheid, Den Haag
- 19 december 2019 Lezing over Brexit bij CDJA Friesland, Leeuwarden

Trainingen

- 10 januari 2019 Discussiecollege 'Politieke Filosofie en CDA-gedachtegoed', Steenkamplergang SI, Utrecht (idem op 25 september en 27 november)
- 20 september 2019 Presentatie CDA-gedachtegoed voor de CDA Zomerschool, Den Haag

Deelname aan bijeenkomsten

- 7 mei 2019 General Assembly Martens Centre, Brussel
- 6-8 juni 2019 Think-In Martens Centre, Praag
- 2 september 2019 Overleg WI's en de World Energy Council, Den Haag
- 5 november 2019 Brainstormsessie over de visie van het CNV, Nieuwegein
- 18-19 november 2019 Transatlantic Think Tank Conference Martens Centre, Zagreb
- 20-21 november 2019 Lid CDA-delegatie EPP Congress, Zagreb

Activiteiten uit hoofde van WI

- Lid 'Beraad Perspectief 2030'
- Voorzitter pensioencommissie CDA
- Lid commissie 'Pand Buitenom'
- Lid commissie alternatieve-/ meerjarenbegroting CDA

ANDRÉ POORTMAN

... is als projectmedewerker verbonden aan bij het WI. André houdt zich specifiek bezig met het traject 'Perspectief 2030' en een onderzoekstraject rondom het begin van het leven. Daarnaast is hij als buitenpromovendus verbonden aan het AMC Amsterdam, waar hij een proefschrift schrijft over 'voltooid leven'.

Deelname aan bijeenkomsten

9 november 2019	CDA Partijcongres, moderator sessie 'Van winst naar waarden'
12 november 2019	Bijeenkomst CDA-netwerken, in het kader van 'Perspectief 2030'
23 november 2019	CDJA-congres, moderator en inleider sessies rondom 'Perspectief 2030'
27 november 2019	CDA Joure, inleiding 'Perspectief 2030'
16 december 2019	CDJA 2030Talk Groningen, inleiding en moderator

Bezochte bijeenkomsten

19 juni 2019	Jacobidebat Utrecht over 'designerbaby's
26 oktober 2019	Brainwashfestival, Amsterdam
22 december 2019	De Vlaamse School, School of Life

GEERTEN BOOGAARD

... is op projectbasis werkzaam als wetenschappelijk medewerker bij het WI. Daarnaast is Geerten Thorbecke-hoogleraar aan de Universiteit Leiden. Ook is Geerten lid van de CDV-redactie.

Artikelen

Geerten Boogaard, 'Zo zijn onze manieren. Over politieke stijl', in: Rien Fraanje (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Uit de kunst*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, lente 2019, p. 30-33.

Geerten Boogaard, 'Joan Smithuis, Hub van Wersch & Joop van den Berg. Van campagne tot compromis. Collegevorming in de Nederlandse gemeenten, 2010-2018 (boekbespreking)', in: Jan Prij, Sophie van Bijsterveld, Chris van Dam & Madeleine van Toorenburg (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Ondermijning*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2019, p. 136-138.

MARC JANSSENS

... is hoofdredacteur van *Christen Democratische Verkenningen* en docent nieuwtestamenteisch Grieks en oudchristelijk Latijn aan de Theologische Universiteit Kampen. Daarnaast doet hij onderzoek naar het leven van verzetsleider, ARP'er en Trouw-redacteur Roelof Jan Dam.

Artikelen

Marc Janssens, 'Intro', in: Rien Fraanje (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Uit de kunst*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, lente 2019, p. 7-9.

Marc Janssens & Jan Prij, 'Fundament EVP is christendemocratisch. Interview met Manfred Weber', in: Rien Fraanje (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Uit de kunst*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, lente 2019, p. 16-21.

Marc Janssens, 'De muze en de christendemocratie. Interview met Antoine Bodar', in: *ibidem*, p. 50-56.

Marc Janssens, 'Het plezier en de kracht van kunst om je heen. Interview met Lenny Geluk-Poortvliet', in: *ibidem*, p. 100-104.

Marc Janssens, 'Intro', in: Jan Prij, Theo Brinkel, Eelke de Jong & Paul van Velthoven (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Divers Europa*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, zomer 2019, p. 7-9.

Marc Janssens, 'Het CDA heeft de stad links laten liggen. Interview met Elco Brinkman', *ibidem*, p. 16-23.

Marc Janssens, 'Het CDA heeft de stad links laten liggen. Interview met Elco Brinkman', *ibidem*, p. 16-23.

Marc Janssens, 'Intro', in: Bas Aghina & Marc Janssens (red.), *Christen Democratische Verkenningen. China's groei*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, herfst 2019, p. 7-9.

Marc Janssens & Bas Aghina, 'EU en China: Bruggen slaan en ophalen (redactioneel)', in: *ibidem*, p. 40-45.

Marc Janssens, 'De EU moet protectionistischer worden. Interview met Rob de Wijk', in: *ibidem*, p. 46-51.

Marc Janssens, 'Geen uitverkoop van publieke voorzieningen'. Interview met Paul de Rook', in: *ibidem*, p. 64-65.

Marc Janssens, 'Christendemocraat in hartje China. Interview met Matthias Schäfer', in: *ibidem*, p. 74-75.

Marc Janssens, 'China houdt EU een spiegel voor. Interview met Jonathan Holslag', in: *ibidem*, p. 106-110.

Marc Janssens, 'Intro', in: Jan Prij, Sophie van Bijsterveld, Chris van Dam & Madeleine van Toorenburg (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Ondernijning*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2019, p. 7-9.

Marc Janssens, 'Nú is het CDA aan zet'. Interview met Herman Wijffels', in: *ibidem*, p. 16-23.

Marc Janssens & Jan Prij, 'Debat over privacywetgeving nodig. Interview met Ferdinand Grapperhaus', *ibidem*, p. 76-79.

Deelname aan bijeenkomsten

14 november 2019

Deelname aan de focusgroep onderzoek maatschappelijke waarde Publieke Omroep bij de AVROTROS, Utrecht

IRMA BULTMAN

... is officemanager bij het WI en gemeenteraadslid voor het CDA in de gemeente Krimpenerwaard. Ook is Irma ambtelijk secretaris van het Historisch Comité Christen Democratie.

JAN PRIJ

... is redactiesecretaris van *Christen Democratische Verkenningen*, is lekenpreker en eigenaar van een tekstbureau.

Artikelen

- Jan Prij & Marc Janssens, 'Fundament EVP is christendemocratisch. Interview met Manfred Weber', in: Rien Fraanje (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Uit de kunst*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, lente 2019, p. 16-21.
- Jan Prij, Theo Brinkel, Eelke de Jong & Paul van Velthoven, 'Europapolitiek (redactioneel)', in: Jan Prij, Theo Brinkel, Eelke de Jong & Paul van Velthoven (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Divers Europa*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, zomer 2019, p. 38-43.
- Jan Prij, 'Depolarisatie in Europese politiek dringend nodig. Interview met Ernst Hirsch Ballin, Huub Dijstelbloem, & Mathieu Segers', *ibidem*, p. 50-58.
- Jan Prij, 'Goed bestuur Griekenland is essentieel. Interview met Caspar Veldkamp', *ibidem*, p. 72-76.
- Jan Prij, 'Klemmende regels komen niet enkel van de EU. Interview met Fenna Pols', *ibidem*, p. 90-92.
- Jan Prij, 'Naar een revolutie van de redelijkheid. Interview met Wouter Beke', in: Bas Aghina & Marc Janssens (red.), *Christen Democratische Verkenningen. China's groei*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, herfst 2019, p. 16-21.
- Jan Prij, 'Hannah Arendt: Het waagstuk van de politiek' (boekbespreking, *ibidem*, p. 118-121.
- Jan Prij, Sophie van Bijsterveld, Chris van Dam & Madeleine van Toorenburg, 'Eind aan de vrijheid-blijheid-mentaliteit (redactioneel)', in: Jan Prij, Sophie van Bijsterveld, Chris van Dam & Madeleine van Toorenburg (red.), *Christen Democratische Verkenningen. Ondernijning*, Amsterdam: Uitgeverij Boom, winter 2019, p. 52-57.
- Jan Prij, 'Ondernijning: je ziet het pas als je het doorhebt. Interview met Anton Ederveen', *ibidem*, p. 58-62.
- Jan Prij & Marc Janssens, 'Debat over privacywetgeving nodig. Interview met Ferdinand Grapperhaus', *ibidem*, p. 76-79.
- Jan Prij, "IRT-trauma zit effectieve rechtsstaat in de weg", *ibidem*, p. 98-101.

Lezingen, presentaties, interviews

- 3 februari 2019 Lezing 'Open wond' bij het Wake detentiecentrum, Rotterdam
- 23 februari 2019 Interview bij het radioprogramma 'Onderweg' over God en geld, geloof, religie en politiek', NPO Radio 5, Hilversum
- 13 april 2019 Lezing 'Klimaatverandering als sociale kwestie' bij het CDA Duurzaamheidsberaad, Utrecht

Columnn

- 'Being nice is the new punk', column voor het CDA Rotterdam, maart 2019
- 'Niet lullen, maar poetsen', column voor het CDA Rotterdam, juni 2019
- 'Waarom liegen in de politiek zo funest is', Het Goede Leven, november 2019

Trainingen

- 9 oktober 2019 '10 wegwijzers om op koers te komen. Over oude denkers en dingen die niet voorbij gaan' bij de Steenkamplergang SI, Utrecht

Deelname aan bijeenkomsten

- 23 januari 2019 CDA Theologennetwerk, Den Haag
- 28-29 augustus 2019 Christelijk-Sociaal Congres, Doorn

WI

*Wetenschappelijk
Instituut*

Buitenom 18
2512 XA Den Haag
070 3424874

wi@cda.nl
www.cda.nl/wi